

เรื่องกระบวนการขับเคลื่อนการจัดการความรู้ ของสำนักงานเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี 2553

สำนักงานเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
(เรียบเรียง : จำลอง พุฒซ้อน)

ความเป็นมา

สำนักงานเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้นำการจัดการความรู้มาช่วยขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรให้บรรลุตามเป้าประสงค์ โดยในปี 2553 มีการดำเนินการจัดการความรู้ในโครงการหลักของกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 3 โครงการ ได้แก่

1) โครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน โดยมุ่งหวังส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัยและได้มาตรฐาน นำมาตรฐานการผลิตทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (Good Agricultural Practice, GAP)

และหรือมาตรฐานเกษตรอินทรีย์มาปรับใช้ เพื่อควบคุมความปลอดภัยในการผลิตสินค้าเกษตร

2) โครงการศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียง เพื่อเป็นการส่งเสริมและสร้างการเรียนรู้การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสร้างศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงในพื้นที่จัดการเรียนรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่เกษตรกรแบบมีส่วนร่วม

3) โครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยดำเนินงานจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ให้กับวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้ว เพื่อให้มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ ทั้งนี้ การดำเนินการจัดการความรู้ดังกล่าวมุ่งหวัง เพื่อการพัฒนาคน พัฒนางาน และองค์กร ให้มีองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อภารกิจที่หน่วยงานได้รับ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อดำเนินการจัดการความรู้ ให้อยู่ในระบบที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกคนสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้ทุกเวลา
2. เพื่อดำเนินการพัฒนาความรู้และขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ให้สามารถดำเนินงานตามภารกิจและยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้จนสำเร็จ
3. เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถนำความรู้ ที่ได้จากการดำเนินการจัดการความรู้ไปใช้เผยแพร่สู่เกษตรกร และนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในพื้นที่

วิธีการดำเนินงาน

1. ตั้งคณะกรรมการจัดการความรู้
2. ทบทวน แนวคิด กระบวนการ และเป้าหมายจัดการความรู้
3. จัดประชุมคณะกรรมการ
4. ดำเนินการตามกระบวนการจัดการความรู้โดยใช้ Model ปลาทุ และ 7 ขั้นตอนงานของ กพร.
5. สร้างแรงจูงใจในการดำเนินการ

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น

ผลการดำเนินงานตามกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ที่สำนักงานเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยาดำเนินการปฏิบัติมีดังนี้

การกำหนดเป้าหมาย (KV: Knowledge vision) มี 2 ขั้นตอน ได้แก่

1) การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) จัดประชุมคณะกรรมการ เพื่อทบทวนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการความรู้ในองค์กรของในช่วงที่ผ่านมา เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงาน จัดทำแผนปฏิบัติการ และ ระดมความคิดเห็นและตรวจสอบองค์ความรู้ ได้แก่ ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge: EK) และความรู้ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge: TK) เพื่อนำมาจัดทำทะเบียนองค์ความรู้

2) การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) คณะทำงาน การจัดการความรู้ และบุคลากรในหน่วยงาน ร่วมกันจัดเก็บรักษาความรู้เดิมที่มีอยู่ในองค์กร ร่วมกัน สร้าง แสวงหา ค้นคว้าหาความรู้ใหม่เข้ามาเพิ่มเติมจากภายนอกองค์กร อย่างน้อยอำเภอละ 1 เรื่อง โดยมีหลากหลายรูปแบบ คือ

- ถอดองค์ความรู้ใหม่จากเกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จ (Best Practice)
- จัดเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้และถอดเป็นองค์ความรู้ (Community of Practice : Cop)
- จัดเวทีเรียนรู้โดย เชิญผู้รู้ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ของ อำเภอ/จังหวัด ให้มาเล่าผลงาน (Story Telling)
- ค้นหาความรู้ใหม่ จากภายนอกองค์กรโดยค้นหาใน Internet จาก Website ต่างๆ และทำการถอดองค์ความรู้ จดบันทึก และเก็บรวบรวมไว้ในองค์กร

การจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KS: Knowledge Sharing) มี 2 ขั้นตอนได้แก่

1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing)

- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ใช้ ระบบส่งเสริมการเกษตร เป็นเครื่องมือในการดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ เวทีตามระบบ ส่งเสริมการเกษตร เวทีการประชุม สัมมนา และอบรมตามโครงการกิจกรรมส่งเสริมการเกษตรประจำปี , การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะผู้ศึกษาดูงานจากกลุ่ม องค์กร และหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ที่เข้ามาศึกษาดูงานในพื้นที่

- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับ เกษตรกร ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานในระดับ อำเภอ ซึ่งจะใช้เวลาการประชุม สัมมนา และอบรม ตามโครงการกิจกรรมส่งเสริมการเกษตรประจำปี ที่สำนักงานเกษตรอำเภอได้รับการสนับสนุนให้ ดำเนินการปฏิบัติ

2) **การเรียนรู้ (Learning)** ของสำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอ ได้ใช้กิจกรรมตามแผนงานโครงการส่งเสริมการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณประจำปี เป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกร ทั้ง การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การจัดกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร การทำแปลงเรียนรู้ และการฝึกปฏิบัติในไร่นา เป็นต้น จึงทำให้เจ้าหน้าที่ที่มีการเรียนรู้ และมีความรู้ใหม่เกิดขึ้นตลอดเวลา

การบริหารคลังความรู้ (KA: Knowledge Asset) มี 3 ขั้นตอน คือ

1) **การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization)** คณะทำงานการจัดการความรู้ของสำนักงานเกษตรจังหวัด ดำเนินการรวบรวมองค์ความรู้ พร้อมทั้งจัดแยกหมวดหมู่ของความรู้ทั้ง EK และ TK และจัดทำทะเบียนความรู้ไว้ในสำนักงานเกษตรอำเภอ และจังหวัด

2) **การประมวลกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement)** คณะทำงานการจัดการความรู้ ร่วมกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในสำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอ ทำการตรวจสอบ ตรวจสอบงานองค์ความรู้ จัดเรียงเนื้อหาเพื่อการนำเสนอให้สมบูรณ์ เข้าใจง่าย พร้อมเผยแพร่ เช่น บทความ แผ่นพับ ข่าว จดหมายข่าว แผ่นปลิว ชูฉัตรรศการ และอื่น ๆ เป็นต้น

3) **การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Asset)** มีการดำเนินการรวบรวมองค์ความรู้ เพื่อให้ผู้ใช้ความรู้สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา หลากหลายช่องทาง ได้แก่

- การเผยแพร่ความรู้ไปสู่เจ้าหน้าที่ โดยเผยแพร่ผ่าน Website ของสำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ Website ของกรมส่งเสริมการเกษตร (K-center)

และจัดมุมความรู้ไว้ในสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ ใช้ชื่อว่า KM Corner, K-Zone และ K-Corner

- การเผยแพร่ความรู้ไปสู่เกษตรกร โดยการผลิตสื่อต่างๆ เช่น แผ่นพับ ข่าว แผ่นปลิว เพื่อแจกให้แก่เกษตรกร โดยบางแห่งได้มีการเผยแพร่เสียงตามสาย หอกระจายข่าวรวมถึงวิทยุชุมชนด้วย เพื่อสร้างแรงจูงใจ

● ได้กำหนดให้มีการให้รางวัล คือ **หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการความรู้ได้ดีเด่น** ในเบื้องต้นก็ได้มอบเข็ม KM เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของทีมงานขับเคลื่อนงานการจัดการความรู้ของสำนักงานเกษตรจังหวัด และอีกส่วนหนึ่ง ก็จะได้รับเงินตอบแทนพิเศษ (โบนัสประจำปี) สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนงานการจัดการความรู้ของจังหวัดด้วย

องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่

องค์ความรู้ที่สำนักงานเกษตรจังหวัดได้รวบรวมสร้าง แสวงหา ประมวล และกลั่นกรอง พร้อมทั้งจัดเก็บ

รวบรวมเผยแพร่ผ่านสื่อและช่องทางต่างๆ ได้แยกออกเป็น 3 กลุ่มความรู้ คือ

1. ความรู้ในหมวดของการผลิตการเกษตรแบบพอเพียงและยั่งยืน จำนวน 5 เรื่อง
2. ความรู้ในหมวดของการจัดเวทีเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จำนวน 7 เรื่อง
3. ความรู้ในหมวดของการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยด้วยเทคโนโลยีชาวบ้าน รวม 15 เรื่อง

ข้อคิดเห็น ในการดำเนินงานการจัดการความรู้

ถ้าทุกหน่วย หรือทุกจังหวัดมี KM-Zone หรือ KM-Corner ในองค์กร ก็จะเป็นการบ่งชี้ที่ชัดเจนว่า ในองค์กรนั้นๆ มีการจัดการความรู้ ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรควรที่จะให้ความสนใจและให้การสนับสนุน เพื่อให้มี KM-Zone หรือ KM-Corner เกิดขึ้นภายในองค์กร โดยเฉพาะการสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือในการผลิตสื่อและวัสดุอุปกรณ์สำหรับการเผยแพร่ความรู้.

เรื่อง การจัดการการผลิตการเกษตรแบบพอเพียงและยั่งยืน		
<ul style="list-style-type: none"> ▶ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ▶ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงระดับ 88 ไร่ในเกษตรกร ▶ การดำเนินวิถีเกษตรพอเพียงและยั่งยืน ▶ การคิดในการเลือกพืชและเลี้ยงสัตว์ ▶ การเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง 		
เรื่อง กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน		
<ul style="list-style-type: none"> ▶ มุ่งเน้นการเรียนรู้แบบพึ่งพาซึ่งกันและกัน ▶ แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยเรื่องจริง ▶ การจัดการเรียนรู้ ▶ การเรียนรู้ที่ไม่ใช่เรียน ▶ สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ ▶ การจัดการเรียนรู้ 		
เรื่อง ผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยด้วยเทคโนโลยีชาวบ้าน		
เทคโนโลยีการจัดการสัตว์พื้น	เทคโนโลยีการถนอมเก็บถนอม	เทคโนโลยีการผลิต
<ul style="list-style-type: none"> ▶ 2 มณฑล 4 ชนิดนม ▶ การวางผัง ▶ วัสดุถนอม ▶ สอดคล้องกับเทคโนโลยี ▶ งบประมาณจำกัด 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ การเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ ▶ สอดคล้องกับเทคโนโลยีชาวบ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ปลูกด้วยเมล็ดพันธุ์ดี ▶ ปลูกด้วยเมล็ดพันธุ์ดี ▶ การลดต้นทุน ▶ ใช้ความรู้ทางชีววิทยา ▶ การลดต้นทุน ▶ สอดคล้องกับเทคโนโลยีชาวบ้าน ▶ เป็นเกษตรแบบปลอดภัย ▶ การปลูกในกระถาง